

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
IV kadencja
Prezes Rady Ministrów
RM 10-120-04

Druk nr 3213

Warszawa, 20 sierpnia 2004 r.

Pan
Józef Oleksy
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy

- o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego, ustawy - Kodeks cywilny oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych wraz z projektem podstawowego aktu wykonawczego.

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Sprawiedliwości.

wz. Wiceprezes Rady Ministrów
(-) Izabela Jaruga-Nowacka

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Kodeks cywilny oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych

Art. 1. W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.¹⁾) wprowadza się, następujące zmiany:

1) art. 10 otrzymuje brzmienie:

„Art. 10. W sprawach, w których zawarcie ugody jest dopuszczalne, sąd powinien w każdym stanie postępowania dążyć do ich ugodowego załatwienia. W tych sprawach strony mogą także zawrzeć ugodę przed mediatorem.”;

2) po art. 98 dodaje się art. 98¹ w brzmieniu:

„Art. 98¹. § 1. Do niezbędnych kosztów procesu zalicza się koszty mediacji prowadzonej na skutek skierowania przez sąd.

§ 2. Jeżeli postępowanie cywilne zostało wszczęte w ciągu trzech miesięcy od dnia zakończenia mediacji, która nie została zakończona ugodą albo zawarta uгода nie została zatwierdzona przez sąd, do niezbędnych kosztów procesu

zalicza się także koszty mediacji w wysokości nie przekraczającej 1/4 wpisu.

§ 3. Do określenia kosztów mediacji stosuje się odpowiednio art. 98 § 2 i 3.

§ 4. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wysokość wynagrodzenia mediatora za prowadzenie postępowania mediacyjnego wszczętego na podstawie skierowania sądu i wydatki mediatora podlegające zwrotowi, biorąc pod uwagę rodzaj sprawy i wartość przedmiotu sporu oraz niezbędne wydatki związane z prowadzeniem mediacji.”;

3) w art. 103 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Przepis § 1 dotyczy zwłaszcza kosztów powstałych wskutek uchylenia się od wyjaśnień lub złożenia wyjaśnień niezgodnych z prawdą, zatajenia lub opóźnionego powołania dowodów, a także nieusprawiedliwionej odmowy poddania się mediacji, na którą strona uprzednio wyraziła zgodę.”;

4) po art. 104 dodaje się art. 104¹ w brzmieniu:

„Art. 104¹. Koszty mediacji prowadzonej na skutek skierowania przez sąd i zakończonej ugodą znosi się wzajemnie, jeżeli strony nie postanowiły inaczej.”;

5) tytuł rozdziału 1 działu II tytułu VI księgi pierwszej części pierwszej otrzymuje brzmienie:

„Rozdział 1. Mediacja i postępowanie pojednawcze”;

- 6) w rozdziale 1 działu II tytułu VI księgi pierwszej części pierwszej po tytule rozdziału dodaje się oddział 1 w brzmieniu:

„Oddział 1. Mediacja

Art. 183¹. § 1. Mediacja jest dobrowolna.

§ 2. Mediację prowadzi się na podstawie umowy o mediację albo postanowienia sądu kierującego strony do mediacji. Umowa może być zawarta także przez wyrażenie przez stronę zgody na mediację, gdy druga strona złożyła wniosek, o którym mowa w art. 183⁶ § 1.

§ 3. W umowie o mediację strony określają w szczególności przedmiot mediacji, czas jej trwania oraz sposób wyboru mediatora.

§ 4. Mediację prowadzi się przed wszczęciem postępowania, a za zgodą stron także w toku sprawy.

Art. 183². § 1. Mediatorem może być osoba fizyczna mająca pełną zdolność do czynności prawnych, korzystająca w pełni z praw publicznych.

§ 2. Mediatorem nie może być sędzia. Nie dotyczy to sędziów, którzy przeszli w stan spoczynku.

§ 3. Organizacje społeczne i zawodowe mogą prowadzić listy stałych mediatorów oraz tworzyć ośrodki mediacyjne. Wpis na listę wymaga wyrażonej na piśmie zgody mediatora. Informację o listach stałych mediatorów oraz o ośrodkach mediacyjnych przekazuje się prezesowi sądu okręgowego.

§ 4. Stały mediator może odmówić prowadzenia mediacji tylko z ważnych powodów, o których jest obowiązany niezwłocznie powiadomić strony, a jeżeli strony do mediacji skierował sąd – również sąd.

Art. 183³. Mediator powinien zachować bezstronność przy prowadzeniu mediacji.

Art. 183⁴. § 1. Postępowanie mediacyjne nie jest jawne.

§ 2. Mediator jest obowiązany zachować w tajemnicy fakty, o których dowiedział się w związku z prowadzeniem mediacji, chyba że strony zwolnią go z tego obowiązku.

§ 3. Bezskuteczne jest powoływanie się w toku postępowania przed sądem lub sądem polubownym na propozycje ugodowe, propozycje wzajemnych ustępstw lub inne oświadczenia składane w postępowaniu mediacyjnym.

Art. 183⁵. Mediator ma prawo do wynagrodzenia i zwrotu wydatków związanych z przeprowadzeniem mediacji, chyba że wyraził zgodę na prowadzenie mediacji bez wynagrodzenia. Wynagrodzenie i zwrot wydatków obciążają strony.

Art. 183⁶. § 1. Wszczęcie mediacji przez stronę następuje z chwilą doręczenia mediatorowi wniosku o przeprowadzenie mediacji, z dołączonym dowodem doręczenia jego odpisu drugiej stronie.

§ 2. Mimo doręczenia wniosku, o którym mowa w § 1, mediacja nie zostaje wszczęta, jeżeli:

- 1) stały mediator, w terminie tygodnia od dnia doręczenia mu wniosku o przeprowadzenie mediacji, odmówił przeprowadzenia mediacji,
- 2) strony zawarły umowę o mediację, w której wskazano jako mediatora osobę nie będącą stałym mediatorem, a osoba ta, w terminie tygodnia od dnia doręczenia jej wniosku o przeprowadzenie mediacji, odmówiła przeprowadzenia mediacji,
- 3) strony zawarły umowę o mediację bez wskazania mediatora i osoba, do której strona zwróciła się o przeprowadzenie mediacji, w terminie tygodnia od dnia doręczenia jej wniosku o przeprowadzenie mediacji, nie wyraziła zgody na przeprowadzenie mediacji albo druga strona w terminie tygodnia nie wyraziła zgody na osobę mediatora,
- 4) strony nie zawarły umowy o mediację, a druga strona nie wyraziła zgody na mediację.

Art. 183⁷. Wniosek o przeprowadzenie mediacji zawiera oznaczenie stron, dokładnie określone żądanie, przytoczenie okoliczności uzasadniających żądanie, podpis strony oraz wymienienie załączników. Jeżeli strony zawarły umowę

o mediację na piśmie, do wniosku dołącza się odpis tej umowy.

Art. 183⁸. § 1. Sąd aż do zamknięcia pierwszego posiedzenia wyznaczonego na rozprawę może skierować strony do mediacji. Po zamknięciu tego posiedzenia sąd może skierować strony do mediacji tylko na zgodny wniosek stron.

§ 2. Sąd może skierować strony do mediacji tylko raz w toku postępowania.

§ 3. Postanowienie może być wydane na posiedzeniu niejawnym. Mediacji nie prowadzi się, jeżeli strona w terminie tygodnia od dnia ogłoszenia lub doręczenia jej postanowienia o skierowaniu do mediacji nie wyraziła zgody na mediację.

§ 4. Przepisu § 1 nie stosuje się w sprawach rozpoznawanych w postępowaniu nakazowym, upominawczym i uproszczonym.

Art. 183⁹. Kierując strony do mediacji sąd wyznacza mediatora; jednakże strony mogą wybrać innego mediatora. Na zgodny wniosek stron sąd może upoważnić mediatora do zapoznania się z aktami sprawy.

Art. 183¹⁰. § 1. Kierując strony do mediacji, sąd wyznacza czas jej trwania na okres do miesiąca, chyba że strony zgodnie wniosły o wyznaczenie dłuższego terminu na przeprowadzenie mediacji. W trakcie mediacji termin na jej przeprowadzenie

może być przedłużony na zgodny wniosek stron.

§ 2. Przewodniczący wyznacza rozprawę po upływie terminu, o którym mowa w § 1, a przed jego upływem, jeżeli choć jedna ze stron oświadczy, że nie wyraża zgody na mediację.

Art. 183¹¹. Mediator niezwłocznie ustala termin i miejsce posiedzenia mediacyjnego. Wyznaczenie posiedzenia mediacyjnego nie jest wymagane, jeżeli strony zgodzą się na przeprowadzenie mediacji bez posiedzenia mediacyjnego.

Art. 183¹². § 1. Z przebiegu mediacji sporządza się protokół, w którym oznacza się miejsce i czas przeprowadzenia mediacji, a także imię, nazwisko (nazwę) i adresy stron, imię i nazwisko oraz adres mediatora, a ponadto wynik mediacji. Protokół podpisuje mediator.

§ 2. Jeżeli strony zawarły ugodę przed mediatorem, ugodę zamieszcza się w protokole albo załącza się do niego. Strony podpisują ugodę. Niemożność podpisania ugody mediator stwierdza w protokole.

§ 3. Mediator doręcza stronom odpis protokołu.

Art. 183¹³. § 1. Po zawarciu ugody mediator niezwłocznie składa protokół w sądzie, który byłby właściwy do rozpoznania sprawy według właściwości ogólnej lub wyłącznej.

§ 2. W razie skierowania przez sąd sprawy do mediacji, mediator składa protokół w sądzie rozpoznającym sprawę.

Art. 183¹⁴. § 1. Jeżeli zawarto ugodę przed mediatorem, sąd, o którym mowa w art. 183¹³, na wniosek strony niezwłocznie przeprowadza postępowanie co do zatwierdzenia ugody zawartej przed mediatorem.

§ 2. Jeżeli ugoda podlega wykonaniu w drodze egzekucji, sąd zatwierdza ją przez nadanie jej klauzuli wykonalności; w przeciwnym przypadku sąd zatwierdza ugodę postanowieniem na posiedzeniu niejawnym.

§ 3. Sąd odmawia nadania klauzuli wykonalności albo zatwierdzenia ugody zawartej przed mediatorem, w całości lub części, jeżeli ugoda jest sprzeczna z prawem lub narusza dobre obyczaje albo zmierza do obejścia prawa, a także gdy jest niezrozumiała lub zawiera sprzeczności.

Art. 183¹⁵. § 1. Ugoda zawarta przed mediatorem ma po jej zatwierdzeniu przez sąd moc prawną ugody zawartej przed sądem.

§ 2. Przepis § 1 nie uchybia przepisom o szczególnej formie czynności prawnej.”;

7) w rozdziale 1 działu II tytułu VI księgi pierwszej części pierwszej przed art. 184 wprowadza się oznaczenie i tytuł oddziału:

„Oddział 2. Postępowanie pojednawcze”;

8) po art. 202 dodaje się art. 202¹ w brzmieniu:

„Art. 202¹. Jeżeli strony przed wszczęciem postępowania sądowego zawarły umowę o mediację, sąd kieruje strony do mediacji na zarzut pozwanego zgłoszony przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy.”;

9) po art. 259 dodaje się art. 259¹ w brzmieniu:

„Art. 259¹. Mediator nie może być świadkiem co do faktów, o których dowiedział się w związku z prowadzeniem mediacji, chyba że strony zwolnią go z obowiązku zachowania tajemnicy mediacji.”;

10) w art. 394 w § 1 po pkt 11 kropkę zastępuje się przecinkiem i dodaje się pkt 12 w brzmieniu:

„12) zatwierdzenie ugody zawartej przed mediatorem.”;

11) art. 436 otrzymuje brzmienie:

„Art. 436. § 1. Jeżeli istnieją widoki na utrzymanie małżeństwa, sąd może skierować strony do mediacji. Skierowanie to jest możliwe także wtedy, gdy postępowanie zostało zawieszane.

§ 2. Przepisy o mediacji stosuje się odpowiednio, z tym że przedmiotem mediacji może być także pojednanie małżonków.

§ 3. Mediatorami mogą być także kuratorzy sądowi oraz osoby wskazane przez rodzinne ośrodki diagnostyczno-konsultacyjne.

§ 4. Jeżeli strony nie uzgodniły osoby mediatora, sąd kieruje je do mediacji prowadzonej przez stałego mediatora lub mediatora, o którym mowa w § 3.”;

12) uchyla się art. 437 i 438;

13) po art. 445 dodaje się art. 445¹ w brzmieniu:

„Art. 445¹. W każdym stanie sprawy o rozwód lub separację sąd może skierować strony do mediacji w celu ugodowego załatwienia spornych kwestii dotyczących zaspokojenia potrzeb rodziny, alimentów, sposobu sprawowania władzy rodzicielskiej, kontaktów z dziećmi oraz spraw majątkowych podlegających rozstrzygnięciu w wyroku orzekającym rozwód lub separację. Przepisy art. 436 § 3 i 4 stosuje się odpowiednio.”;

14) po art. 570¹ dodaje się art. 570² w brzmieniu:

„Art. 570². W sprawie, w której zawarcie ugody jest dopuszczalne, sąd może skierować uczestników do mediacji. Przedmiotem mediacji może być także określenie sposobu wykonywania władzy rodzicielskiej. Jeżeli uczestnicy postępowania nie uzgodnili osoby mediatora, sąd kieruje ich do mediacji prowadzonej przez stałego mediatora lub mediatora, o którym mowa w art. 436 § 3.”;

15) w art. 777 w § 1 po pkt 2 dodaje się pkt 2¹ w brzmieniu:

„2¹) ugoda przed mediatorem,”.

Art. 2. W ustawie z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, z późn. zm.²⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 123 w § 1 po pkt 2 kropkę zastępuje się przecinkiem i dodaje się pkt 3 w brzmieniu:

„3) przez wszczęcie mediacji.”;

2) w art. 124 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. W razie przerwania przedawnienia przez czynność w postępowaniu przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwo-

wania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym albo przez wszczęcie mediacji, przedawnienie nie biegnie na nowo, dopóki postępowanie to nie zostanie zakończone.”;

3) w art. 125 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Roszczenie stwierdzone prawomocnym orzeczeniem sądu lub innego organu powołanego do rozpoznawania spraw danego rodzaju albo orzeczeniem sądu polubownego, jak również roszczenie stwierdzone ugodą zawartą przed sądem albo przed sądem polubownym albo ugodą zawartą przed mediatorem i zatwierdzoną przez sąd, przedawnia się z upływem lat dziesięciu, chociażby termin przedawnienia roszczeń tego rodzaju był krótszy. Jeżeli stwierdzone w ten sposób roszczenie obejmuje świadczenia okresowe, roszczenie o świadczenia okresowe należne w przyszłości ulega przedawnieniu trzyletniemu.”.

Art. 3. W ustawie z dnia 13 czerwca 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2002 r. Nr 9, poz. 88, z późn. zm.³⁾):

1) po art. 4 dodaje się art. 4¹ w brzmieniu:

„Art. 4¹. Koszty mediacji nie stanowią wydatków.”;

2) po art. 36 dodaje się art. 36¹ w brzmieniu:

„Art. 36¹. Jeżeli w toku postępowania zawarto ugodę przed mediatorem, sąd z urzędu zwraca stronie 3/4 uiszczanego wpisu.”.

Art. 4. Ustawa wchodzi w życie po upływie trzech miesięcy od dnia ogłoszenia.

¹⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1965 r. Nr 15, poz. 113, z 1974 r. Nr 27, poz. 157 i Nr 39, poz. 231, z 1975 r. Nr 45, poz. 234, z 1982 r. Nr 11, poz. 82 i Nr 30,

- poz. 210, z 1983 r. Nr 5, poz. 33, z 1984 r. Nr 45, poz. 241 i 242, z 1985 r. Nr 20, poz. 86, z 1987 r. Nr 21, poz. 123, z 1988 r. Nr 41, poz. 324, z 1989 r. Nr 4, poz. 21 i Nr 33, poz. 175, z 1990 r. Nr 14, poz. 88, Nr 34, poz. 198, Nr 53, poz. 306, Nr 55, poz. 318 i Nr 79, poz. 464, z 1991 r. Nr 7, poz. 24, Nr 22, poz. 92 i Nr 115, poz. 496, z 1993 r. Nr 12, poz. 53, z 1994 r. Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 83, poz. 417, z 1996 r. Nr 24, poz. 110, Nr 43, poz. 189, Nr 73, poz. 350 i Nr 149, poz. 703, z 1997 r. Nr 43, poz. 270, Nr 54, poz. 348, Nr 75, poz. 471, Nr 102, poz. 643, Nr 117, poz. 752, Nr 121, poz. 769 i 770, Nr 133, poz. 882, Nr 9, poz. 934, Nr 140, poz. 940 i Nr 141, poz. 944, z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 117, poz. 757, z 1999 r. Nr 52, poz. 532, z 2000 r. Nr 22, poz. 269 i 271, Nr 48, poz. 552 i 554, Nr 55, poz. 665, Nr 73, poz. 852, Nr 94, poz. 1037, Nr 114, poz. 1191 i 1193 i Nr 122, poz. 1314, 1319 i 1322, z 2001 r. Nr 4, poz. 27, Nr 49, poz. 508, Nr 63, poz. 635, Nr 98, poz. 1069, 1070 i 1071, Nr 123, poz. 1353, Nr 125, poz. 1368 i Nr 138, poz. 1546, z 2002 r. Nr 25, poz. 253, Nr 26, poz. 265, Nr 74, poz. 676, Nr 84, poz. 764, Nr 126, poz. 1069 i 1070, Nr 29, poz. 1102, Nr 153, poz. 1271, Nr 219, poz. 1849 i Nr 240, poz. 2058, z 2003 r. Nr 41, poz. 360, Nr 42, poz. 363, Nr 60, poz. 535, Nr 109, poz. 1035, Nr 110, poz. 1121, Nr 130, poz. 1188, Nr 139, poz. 1323, Nr 199, poz. 1939 i Nr 228, poz. 2255 oraz z 2004 r. Nr 9, poz. 75, Nr 11, poz. 101, Nr 68, poz. 623, Nr 91, poz. 871, Nr 93, poz. 891, Nr 121, poz. 1264, Nr 162, poz. 1691, Nr 169, poz. 1783 i Nr 172, poz. 1804.
- 2) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1971 r. Nr 27, poz. 252, z 1976 r. Nr 19, poz. 122, z 1982 r. Nr 11, poz. 81, Nr 19, poz. 147 i Nr 30, poz. 210, z 1984 r. Nr 45, poz. 242, z 1985 r. Nr 22, poz. 99, z 1989 r. Nr 3, poz. 11, z 1990 r. Nr 34, poz. 198, Nr 55, poz. 321 i Nr 79, poz. 464, z 1991 r. Nr 107, poz. 464 i Nr 115, poz. 496, z 1993 r. Nr 17, poz. 78, z 1994 r. Nr 27, poz. 96, Nr 85, poz. 388 i Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 83, poz. 417, z 1996 r. Nr 114, poz. 542, Nr 139, poz. 646 i Nr 149, poz. 703, z 1997 r. Nr 43, poz. 272, Nr 115, poz. 741, Nr 117, poz. 751 i Nr 157, poz. 1040, z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 117, poz. 758, z 1999 r. Nr 52, poz. 532, z 2000 r. Nr 22, poz. 271, Nr 74, poz. 855 i 857, Nr 88, poz. 983 i Nr 114, poz. 1191, z 2001 r. Nr 11, poz. 91, Nr 71, poz. 733, Nr 130, poz. 1450 i Nr 145, poz. 1638, z 2002 r. Nr 113, poz. 984 i Nr 141, poz. 1176, z 2003 r. Nr 49, poz. 408, Nr 60, poz. 535, Nr 64, poz. 592 i Nr 124, poz. 1151 oraz z 2004 r. Nr 91, poz. 870, Nr 96, poz. 959 i Nr 162, poz. 1692.
- 3) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2002 r. Nr 233, poz. 1955, z 2003 r. Nr 45, poz. 391, Nr 96, poz. 874 i Nr 139, poz. 1323.

UZASADNIENIE

- I. Projektowane przepisy mają na celu wprowadzenie do naszego prawa procesowego cywilnego instytucji mediacji i w ten sposób ustanowienie alternatywnego do sądowego postępowania cywilnego sposobu rozstrzygania spraw cywilnych. Według założeń, które legły u podstaw projektowanych przepisów, postępowanie mediacyjne w sprawach cywilnych powinno być na tyle atrakcyjne dla stron stosunku cywilnoprawnego, aby strony z niego korzystały.

Dlatego też przyjęto jako założenie, aby rozwiązania dotyczące mediacji były proste i nieskomplikowane. Mediacja ma ułatwić dochodzenie roszczeń w sprawach cywilnych, a jednocześnie skutecznie udzielać ochrony prawnej podmiotom, które wybrały ten tryb dochodzenia roszczeń.

Kierując się tymi założeniami przyjęto, że w drodze mediacji można będzie rozstrzygnąć spór cywilnoprawny poprzez zawarcie ugody przed mediatorem. Ugoda taka będzie miała moc prawną ugody sądowej po zatwierdzeniu jej przez sąd (art. 183¹⁵ K.p.c.). Wszczęcie postępowania mediacyjnego przerywać też będzie bieg przedawnienia (art. 123 § 1 k.c.).

Wprowadzono też rozwiązania dotyczące kosztów mediacji, które powinny stworzyć zachętę finansową do korzystania z mediacyjnego sposobu rozstrzygania sporów cywilnoprawnych – o czym niżej w pkt XI uzasadnienia.

- II. W celu umożliwienia stronom stosunku cywilnoprawnego jak najszerszego korzystania z mediacji przyjęto, że w drodze mediacji będą mogły być rozstrzygane wszelkie sprawy cywilne, które mogą być rozstrzygnięte w drodze ugody zawartej przed sądem (art. 10 K.p.c.).

Oprócz takiej ogólnej regulacji prawnej określającej zakres spraw, które mogą być skierowane do mediacji, wprowadzono jeszcze szczególne przepisy dotyczące mediacji w sprawach rodzinnych oraz opiekuńczych.

Z uwagi na charakter tych spraw w sposób jednoznaczny uregulowano dopuszczalność takiej mediacji, a ponadto jej przedmiot (art. 436, 445¹ K.p.c.) – o czym bliżej w pkt X uzasadnienia.

- III. Z uwagi na obowiązujące w naszym prawie konstytucyjne prawo do sądu (art. 45 Konstytucji RP), a także istotę mediacji, projekt przyjmuje, że wybór sposobu dochodzenia roszczeń w drodze mediacji należeć będzie do stron, przy czym przyjęto jako zasadę, że skierowanie sprawy na drogę mediacji następować będzie na podstawie umowy stron.

Celem ułatwienia stronom rozstrzygnięcia spornej sprawy w drodze mediacji przewiduje się, że taka umowa będzie mogła być zawarta w dowolnej formie (art. 183¹ K.p.c.). Ponadto przewiduje się, że zawarcie umowy o mediację będzie mogło być dokonane przez czynności dorozumiane (*per facta concludentia*) – przez faktyczne podjęcie mediacji (art. 183¹ § 2, 183⁶ § 2 pkt 4 K.p.c.). Takie rozwiązanie niewątpliwie ułatwia skierowanie sprawy na drogę mediacji.

Z uwagi jednak na dobrowolny charakter mediacji, a także na wspomniane już prawo do sądu, przyjęto, że zawarcie umowy o mediację nie stanowi przeszkody do rozpoznania sprawy przez sąd w postępowaniu cywilnym.

Jeżeli jednak pozwany podniesie zarzut zawarcia umowy o mediację sąd skieruje sprawę do postępowania mediacyjnego (art. 202¹ K.p.c.). Gdyby mimo takiego skierowania strona odmówiła udziału w mediacji, wówczas przewiduje się sankcję procesową w postaci możliwości obciążenia strony bezzasadnie odmawiającej poddaniu się mediacji kosztami procesu (art. 103 § 2 K.p.c.).

- IV. W celu jak najszerszego stosowania mediacji w sprawach cywilnych projekt przewiduje możliwość skierowania stron do mediacji także wtedy, gdy strony nie zawarły umowy o mediację.

Taka możliwość istnieć będzie jednak tylko wtedy, gdy strony się temu nie sprzeciwią (art. 183⁸ K.p.c.) i tylko raz w czasie postępowania. W okresie od złożenia pozwu do zakończenia pierwszego posiedzenia wyznaczonego na rozprawę sąd może kierować do mediacji z własnej inicjatywy, później – tylko na zgodny wniosek stron (art. 183⁸ K.p.c.). W okresie poprzedzającym rozprawę sąd z reguły nie podejmuje czynności procesowych. Dlatego zwłaszcza ten okres może być wykorzystany na prowadzenie mediacji. Stwarza to możliwość pozaprosesowego załatwiania spornej sprawy cywilnej.

- V. Wybór osoby mediatora pozostawiony został stronom. Pewien wyjątek wprowadzono tylko w tych przypadkach, gdy do mediacji kierować strony będzie sąd.

W tych sprawach sąd, dla przyspieszenia postępowania, będzie mógł wyznaczyć mediatora.

Z uwagi na istotę postępowania mediacyjnego przyjęto rozwiązanie, że mediatorem może być każdy mający pełną zdolność do czynności prawnych, korzystający w pełni z praw publicznych (art. 183² K.p.c.). Mediatorem nie może być sędzia, nie dotyczy to jednak sędziów, którzy przeszli w stan spoczynku.

Umiejętność prowadzenia mediacji jest w dużej mierze kwestią osobowości mediatora. Dlatego też, aby ułatwić stronom możliwość prowadzenia mediacji nie przewiduje się żadnych wymogów co do wykształcenia mediatora.

Mediator, z uwagi na charakter mediacji, nie ma żadnych uprawnień władczych. Nie rozstrzyga sporu. Jego zadanie polega na doprowadzeniu do zawarcia ugody stron. Dlatego też nie przewiduje się ograniczeń co do wyboru mediatora z uwagi na pokrewieństwo z jedną ze stron. Nie przewiduje się też instytucji wyłączenia mediatora.

- VI. Sam wybór osoby mediatora pozostawiony został zasadniczo stronom. Dla ułatwienia tego wyboru projekt przewiduje jednak, że organizacje społeczne i zawodowe będą mogły tworzyć listy stałych mediatorów. Listy te prowadzone będą poza sądem, a podmioty tworzące takie listy będą tylko informowały o ich utworzeniu prezesa sądu okręgowego (art. 183² § 3 K.p.c.). Tworzenie list stałych mediatorów ma na celu ułatwienie stronom pragnącym korzystać z mediacji wyboru osoby mediatora. Ponadto umożliwia to popularyzację idei mediacji w tych środowiskach, w których alternatywne rozstrzygnięcie sporów cywilnych jest szczególnie pożądane.

- VII. Według założeń projektu mediacja ma być alternatywnym sposobem rozstrzygnięcia sporów cywilnych, która będzie na tyle atrakcyjnym by strony chciały z niej korzystać. Dlatego też przyjęto, że postępowanie mediacyjne nie jest jawne (art. 183⁴ § 1 K.p.c.). Mediator zaś obowiązany będzie zachować bezstronność w toku prowadzenia mediacji (art. 183³ K.p.c.).

Ponadto mediator obowiązany będzie zachować w tajemnicy fakty, o których dowiedział się w toku mediacji (art. 183⁴ § 2 K.p.c.). Na tę okoliczność nie będzie mógł być słuchany jako świadek w postępowaniu cywilnym, chyba że obie strony go z tego zwolnią (art. 259 § 2 K.p.c.). Strony w postępowaniu cywilnym nie będą też mogły powoływać się na okoliczności ujawnione w toku mediacji, a w szczególności na propozycje wzajemnych ustępstw zgłoszonych w mediacji. Takie powoływanie się w postępowaniu sądowym czy przed sądem polubownym będzie prawnie bezskuteczne (art. 183⁴ § 3 K.p.c.).

VIII. Aby ułatwić prowadzenie mediacji projekt przewiduje, że mediacja może być prowadzona bądź na posiedzeniu mediacyjnym, bądź też bez posiedzenia. W tym drugim przypadku mediator będzie przekazywał wzajemnie stronom stanowiska strony przeciwnej (art. 183¹¹ K.p.c.).

Z prowadzenia mediacji będzie sporządzony protokół, w którym zamieszczony będzie wynik mediacji (art. 183¹² K.p.c.). Odpisy protokołu po zakończeniu mediacji mediator obowiązany będzie doręczyć stronom (art. 183¹² § 3 K.p.c.). Jeżeli zawarta zostanie przed mediatorem ugoda, ugode tę podpisują obie strony (art. 183¹² § 2 K.p.c.).

IX. Ugoda zawarta przed mediatorem dla swej skuteczności podlegać będzie zatwierdzeniu przez sąd. Jeżeli ugoda podlega wykonaniu w drodze egzekucji zatwierdzenie nastąpi w postępowaniu o nadaniu klauzuli wykonalności. Natomiast ugoda, która nie podlegać będzie wykonaniu w drodze egzekucji będzie zatwierdzona na posiedzeniu niejawnym (art. 183¹⁴ § 2 K.p.c.).

Jako zasadę przyjęto, że ugoda zawarta przed mediatorem podlegać będzie zatwierdzeniu przez sąd. Takie rozwiązanie powinno sprzyjać kierowaniu przez strony spraw do mediacji. Od tej zasady wprowadzono wyjątki. Sąd odmówi zatwierdzenia ugody zawartej przed mediatorem, gdyby ugoda była sprzeczna z prawem lub naruszała dobre obyczaje albo zmierzała do obejścia prawa, a także gdyby treść ugody była niezrozumiała lub zawierała sprzeczności (art. 183¹⁴ § 3 K.p.c.).

- X. Projekt zawiera szczególne rozwiązania dotyczące mediacji w sprawach rodzinnych oraz w sprawach opiekuńczych. W związku z ustanowieniem mediacji w tych sprawach, przewiduje się usunięcie z postępowania w sprawach o rozwód i separację dotychczasowych przepisów regulujących postępowanie pojednawcze (nowe brzmienie art. 436 K.p.c., uchylene dotychczasowych art. 437 i 438 K.p.c.). Rozwiązania dotychczasowe nie zdają bowiem egzaminu, a prowadzą jedynie do przewlekłości postępowania. W miejsce dotychczasowego postępowania pojednawczego projekt przewiduje wprowadzenie przepisów o mediacji, do której sąd mógłby kierować małżonków, gdyby okoliczności sprawy wskazywały, że istnieją widoki na utrzymanie małżeństwa (art. 436 § 1 K.p.c.). Przewiduje się nadto, że zakres mediacji w sprawach o rozwód i separację będzie mógł dotyczyć także pojednania małżonków (art. 436 § 2 K.p.c.). Wyraźnie też uregulowano, że w tych sprawach przedmiotem mediacji może być także zaspokojenie potrzeb rodziny, alimenty, sposoby sprawowania władzy rodzicielskiej, kontakty z dziećmi oraz sprawy majątkowe między małżonkami, które podlegają rozstrzygnięciu w wyroku orzekającym rozwód lub separację (art. 445¹ K.p.c.).
- Przewiduje się ponadto, że w sprawach opiekuńczych przedmiotem mediacji może być także sposób wykonywania władzy rodzicielskiej (art. 571¹ K.p.c.).
- Przewidziano także, że w sprawach tych, gdy strony nie uzgodnią osoby mediatora, mediatora wyznaczy sąd spośród stałych mediatorów, którymi mogą być również kuratorzy sądowi oraz osoby wskazane przez rodzinne ośrodki diagnostyczno-konsultacyjne (art. 436 § 4, art. 571¹ K.p.c.).

- XI. Projekt reguluje też koszty mediacji.

Z uwagi na dobrowolny charakter mediacji przyjęto jako zasadę, że koszty te określają strony w umowie o mediację zawartą z mediatorem (art. 183⁵ K.p.c.). Przyjęto też jako zasadę, że wówczas, gdy w postępowaniu mediacyjnym nie doszło do zawarcia ugody, jak również wtedy, gdy w postępowaniu tym zawarto ugodę, lecz ugoda ta nie została zatwierdzona przez sąd, koszty mediacji wejdą w skład kosztów procesu, jeżeli strony skierują sprawę na drogę sądową w terminie trzech miesięcy od dnia zakończenia mediacji lub uprawomocnienia się postanowienia o odmowie zatwierdzenia mediacji (art. 98¹ § 2 K.p.c.). Koszty mediacji, obejmujące wynagrodzenie mediatora i poniesione przez niego wydatki

(art. 183⁵ K.p.c.), nie stanowią kosztów sądowych i nie podlegają regulacji ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Oznacza to, że zwolnienie strony (stron) postępowania sądowego od kosztów sądowych nie powoduje przejęcia przez Skarb Państwa obowiązku pokrycia kosztów związanych z prowadzeniem mediacji.

W tych sprawach, w których strony do mediacji skierował sąd, koszty mediacji wchodzić będą w skład kosztów procesu (art. 98¹ § 1 K.p.c.), co oznaczać będzie poddanie ich rozliczeniom między stronami w zależności od wyniku postępowania według zasad określonych w art. 98-109 K.p.c.). Zasadą będzie, że w razie zawarcia ugody przed mediatorem, gdy strony do mediacji skierował sąd, koszty mediacji zniosą się wzajemnie, chyba że strony postanowią inaczej (art. 104¹ K.p.c.). Przewiduje się też, że w sprawach mediacji wszczętej na podstawie skierowania sądu wysokość wynagrodzenia mediatora i wydatki podlegające zwrotowi określi rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości (art. 98¹ § 4 K.p.c.).

Projekt przewiduje ponadto, że jeżeli zawarto ugodę przed mediatorem w toku sprawy, nastąpi zwrot powodowi 3/4 uiszczzonego wpisu (art. 36¹ u.k.s.). Rozwiązanie to powinno stanowić finansową zachętę do załatwienia spraw cywilnych w drodze mediacji.

Ocena skutków regulacji

1. Cel wprowadzenia ustawy

Celem proponowanej regulacji jest wprowadzenie do naszego prawa procesowego cywilnego instytucji mediacji i w ten sposób ustanowienie alternatywnego do sądowego postępowania cywilnego sposobu rozstrzygania spraw cywilnych. Postępowanie takie powinno prowadzić do szybkiego załatwienia części sporów, w sposób najbardziej korzystny dla obu stron – w drodze ugody.

2. Wskazanie podmiotów, na które oddziałuje ustawa

Projekt ustawy oddziałuje na nieoznaczony krąg podmiotów. Z rozwiązań przewidzianych w projekcie korzystać mogą wszystkie osoby, które mogą występować w postępowaniu cywilnym w charakterze strony. Projekt będzie miał też istotne znaczenie dla funkcjonowania sądów, zwłaszcza wydziałów cywilnych, gospodarczych i rodzinnych.

3. Konsultacje

Projekt ustawy w ramach konsultacji – zgodnie z § 12 i 13 uchwały nr 49 Rady Ministrów z dnia 19 marca 2002 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. Nr 13, poz. 221, z późn. zm.) – przedstawiony został wszystkim resortom.

W ramach konsultacji, ze względu na szczególne znaczenie projektu, zwrócono się o opinie i uwagi do Rzecznika Praw Obywatelskich, Sądu Najwyższego, Krajowej Rady Sądownictwa, Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz samorządów zawodów prawniczych – Naczelnej Rady Adwokackiej, Krajowej Rady Radców Prawnych, ponadto do organizacji zrzeszających przedsiębiorców (BCC, Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych), konsumentów (Federacja Konsumentów) oraz banków (Związek Banków Polskich).

Podmioty te uwag nie zgłosiły. Także środowisko przedsiębiorców nie zakwestionowało przyjętych w projekcie rozwiązań, które z przedstawicielami tego środowiska były konsultowane już na wstępnym etapie prac nad projektem ustawy.

Projekt został również opublikowany na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości.

4. Skutki finansowe i społeczno-gospodarcze ustawy

Projekt bezpośrednio nie wpływa na konkurencyjność wewnętrzną i zewnętrzną gospodarki, rynek pracy i rozwój regionalny. Ma jednak duże znaczenie społeczno-gospodarcze. Nowy tryb postępowania umożliwi rozstrzygnięcie sporów bez konieczności prowadzenia sformalizowanego postępowania sądowego. W założeniu ten sposób postępowania powinien też być dla stron mniej kosztowny, a przynajmniej mieścić się w granicach ich możliwości finansowych

(wynagrodzenie mediatora określają strony). Tym samym – przynajmniej częściowo – wprowadzenie rozwiązań projektu powinno wpłynąć na odciążenie sądownictwa powszechnego (co jest czynnikiem sprzyjającym sprawniejszemu postępowaniu w pozostałych sprawach).

Projekt nie pociąga za sobą dodatkowych obciążeń dla budżetu. Koszty mediacji są bowiem kosztami obciążającymi strony i podlegającymi rozliczeniu pomiędzy nimi.

Materia projektowanej nowelizacji leży poza zakresem spraw normowanych przez prawo Unii Europejskiej.

3213 d

10)

URZĄD
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ
 SEKRETARZ
 KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ
 SEKRETARZ STANU
Jarosław Pietras

Sekr.Min.JP- 1128 /04/DPE/mak

Warszawa, dnia 8 sierpnia 2004 r.

Pan
 Aleksander Proksa
 Sekretarz Rady Ministrów

Opinia o zgodności z prawem Unii Europejskiej projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Kodeks cywilny raz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, wyrażona na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Komitecie Integracji Europejskiej (Dz. U. nr 106, poz. 494) oraz art. 42 ust. 4 Regulaminu Sejmu przez Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej, Ministra Jarosława Pietrasa, działającego z upoważnienia Przewodniczącego Komitetu Integracji Europejskiej.

Szanowny Panie Ministrze,

W związku z przedłożonym projektem ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Kodeks cywilny oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (pismo nr P.II.430/110/03, RM – 10-120-04), pozwalam sobie wyrazić następującą opinię:

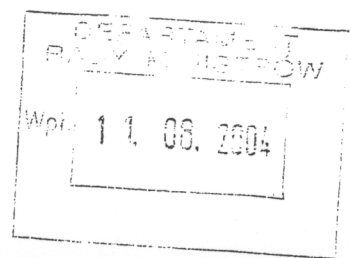
Przedmiot projektowanej ustawy nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Z poważaniem,
 Z pp. Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej
PODSEKRETARZ STANU
T. Nowakowski
 Tomasz Nowakowski

Do uprzejmej wiadomości:

Pan Marek Sadowski
 Minister Sprawiedliwości

GABINET
 SEKRETARZA RADY MINISTRÓW
 2004-08-11

ROZPORZĄDZENIE
Ministra Sprawiedliwości
z dnia

w sprawie wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków mediatora za prowadzenie postępowania mediacyjnego wszczętego na podstawie skierowania sądu

Na podstawie art. 98¹§ 4 ustawy z dnia z dnia 17 listopada 1964r.-Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.¹⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa wysokość wynagrodzenia oraz podlegające zwrotowi wydatki poniesione przez mediatora na prowadzenie postępowania mediacyjnego na podstawie skierowania sądu w sprawach cywilnych.

§ 2. Wysokość wynagrodzenia mediatora ustala mediator ze stronami przed rozpoczęciem mediacji.

§ 3. Stawka podstawowa wynagrodzenia mediatora wynosi 1/4 wpisu, należnego w poszczególnych rodzajach spraw, nie mniej jednak niż 100 zł i nie więcej niż 1000 zł.

§ 4. Wynagrodzenie mediatora może być wyższe od wskazanego w § 3 w szczególnie uzasadnionych przypadkach, jeżeli uzasadnia to rodzaj i stopień zawłości sprawy oraz wymagany nakład pracy mediatora; nie może być ono wyższe niż czterokrotna stawka podstawowa.

§ 5. Niezależnie od wynagrodzenia mediatorowi przysługuje zwrot niezbędnych wydatków związanych z prowadzeniem mediacji.

§ 6. Niezbędne wydatki związane z prowadzeniem mediacji obejmują:

- 1) koszty przejazdów;
- 2) koszty zużytych materiałów;
- 3) inne celowe wydatki.

§ 7. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

¹⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w: Dz. U. z 1965 r. Nr 15, poz. 113, z 1974 r. Nr 27, poz. 157 i Nr 39, poz. 231, z 1975 r. Nr 45, poz. 234, z 1982 r. Nr 11, poz. 82 i Nr 30, poz. 210, z 1983 r. Nr 5, poz. 33, z 1984 r. Nr 45, poz. 241 i 242, z 1985 r. Nr 20, poz. 86, z 1987 r. Nr 21, poz. 123, z 1988 r. Nr 41, poz. 324, z 1989 r. Nr 4, poz. 21 i Nr 33, poz. 175, z 1990 r. Nr 14, poz. 88, Nr 34, poz. 198, Nr 53, poz. 306, Nr 55, poz. 318 i Nr 79, poz. 464, z 1991 r. Nr 7, poz. 24, Nr 22, poz. 92 i Nr 115, poz. 496, z 1993 r. Nr 12, poz. 53, z 1994 r. Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 83, poz. 417, z 1996 r. Nr 24, poz. 110, Nr 43, poz. 189, Nr 73, poz. 350 i Nr 149, poz. 703, z 1997 r. Nr 43, poz. 270, Nr 54, poz. 348, Nr 75, poz. 471, Nr 102, poz. 643, Nr 117, poz. 752, Nr 121, poz. 769 i 770, Nr 133, poz. 882, Nr 139, poz. 934, Nr 140, poz. 940 i Nr 141, poz. 944, z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 117, poz. 757, z 1999 r. Nr 52, poz. 532, z 2000 r. Nr 22, poz. 269 i 271, Nr 48, poz. 552 i 554, Nr 55, poz. 665, Nr 73, poz. 852, Nr 94, poz. 1037, Nr 114, poz. 1191 i 1193 i Nr 122, poz. 1314, 1319 i 1322, z 2001 r. Nr 4, poz. 27, Nr 49, poz. 508, Nr 63, poz. 635, Nr 98, poz. 1069, 1070 i 1071, Nr 123, poz. 1353, Nr 125, poz. 1368 i Nr 138, poz. 1546, z 2002 r. Nr 25, poz. 253, Nr 26, poz. 265, Nr 74, poz. 676, Nr 84, poz. 764, Nr 126, poz. 1069 i 1070, Nr 129, poz. 1102, Nr 153, poz. 1271, Nr 219, poz. 1849 i Nr 240, poz. 2058, z 2003 r. Nr 41, poz. 360, Nr 42, poz. 363, Nr 60, poz. 535, Nr 109, poz. 1035, Nr 119, poz. 1121, Nr 130, poz. 1188, Nr 139, poz. 1323, Nr 199, poz. 1939 i Nr 228, poz. 2255 oraz z 2004 r. Nr 9, poz. 75, Nr 11, poz. 101, Nr 68, poz. 623, Nr 91, poz. 871, Nr 93, poz. 891, Nr 121, poz. 1264, Nr 162, poz. 1691, Nr 169, poz. 1783 i Nr 172, poz. 1804.

Uzasadnienie

Rozporządzenie jest realizacją delegacji ustawowej zawartej w projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Kodeks cywilny oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Zgodnie z art. 98¹ § 4 powołanego powyżej projektu Minister Sprawiedliwości jest zobowiązany do określenia w drodze rozporządzenia wysokości wynagrodzenia mediatora za prowadzenie postępowania mediacyjnego wszczętego na podstawie skierowania sądu i wydatków mediatora, które podlegają zwrotowi oraz do określenia niezbędnych wydatków związanych z prowadzeniem mediacji.

Projekt rozporządzenia zakłada, że wysokość wynagrodzenia mediatora ustalają wyłącznie strony postępowania i mediator. Czynią to jeszcze przed rozpoczęciem mediacji na podstawie umowy (porozumienia).

Projekt przewiduje stawkę podstawową wynagrodzenia należnego mediatorowi w poszczególnych rodzajach spraw, ustalając kwotowo górną i dolną jego granicę, odpowiednio na kwoty: nie mniej niż 100,00 zł i nie więcej niż 1.000,00 zł. Od powyższej zasady projekt wprowadza wyjątek polegający na możliwości ustalenia dla mediatora wyższego wynagrodzenia, jednak wyłącznie w szczególnie uzasadnionych przypadkach. W tej sytuacji projekt przewiduje również górną granicę wynagrodzenia, które nie może być wyższe niż czterokrotna stawka podstawowa.

W projekcie rozporządzenia przewidziano możliwość zwrotu mediatorowi wydatków związanych z prowadzeniem mediacji. Wydatki te określono jako niezbędne i zaliczono do nich: koszty przejazdów, koszty zużytych materiałów oraz inne celowe wydatki.

Rozwiązania przyjęte w projekcie powinny zapewnić prawidłowość w określeniu wysokości wynagrodzenia dla mediatora.

Projekt rozporządzenia nie wpłynie na wzrost wydatków budżetu państwa.